

Izhaja vsakega 15. v mesecu. Stane na leto 4 K. Uredništvo in upravištvo Celje, Schillerjeva cesta št. 3. Rokopisi se ne vračajo. — Naročnina se pošilja »Zadružni Zveze« v Celju.

ZADRUGA

LIST ZA ZADRUŽNIŠTVO IN KMETIJSTVO
LAST IN GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

Cene inseratom po dogovoru. — Interurb. telefon št. 3. Poštno-hranilnični račun št. 72.539. Ponatisi so dovoljeni le, ako se navede vir. — Reklamacije glede lista so poštne proste.

VSEBINA: Predhodne odredbe [za pripravo agrarne reforme. — Vojna posojila. — Gnojišče] — temelj kmetijskega gospodarstva. — O snaženju goveje živine. — Preskrbnine družinam padlih (umrlih) in pogrešanih vojakov. — Zadeve in naredbe deželne vlade za Slovenijo. — Zadružne in gospodarske novice. — Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju.

Predhodne odredbe za pripravo agrarne reforme.

I. Odprava kmetovskega odnošaja.

§ 1.

Kmetovski (čivčijski) odnošaj v Bosni in Hercegovini, potem v novih krajih Srbije in Črne gore se odpravlja, a novo ustvarjanje kmetovskega (čivčijskega) odnošaja se zabranjuje.

§ 2.

Dosedanji kmetje (čivčije) se proglašajo za svobodne lastnike dosedanjih kmetovskih zemljišč.

§ 3.

Dosedanji lastniki (age) dobivajo za odvzeto zemlja odškodnino, katero jim garantira država.

S posebnim zakonom se še odredi višina odškodnine in način, kako se izplača.

§ 4.

V odškodnino je vračunati tudi kmetovski dolg (hak) za leto 1918.

§ 5.

Dokler se ne reši vprašanje odškodnine, se bo dajala dosedanjim lastnikom, ako zahtevajo, začasna renta razmerno dosedanjemu njih dohodku iz kmetovskih zemljišč. Izplačana začasna renta se bo obračunala naknadno.

Dosedanjim lastnikom zemljišč, kateri bi vsled odpravljenosti kmetovske odvisnosti želeli namesto rente ali odškodnine ali njihju dela dobiti odgovarjajočo vrednost v zemljišču, in to v toliki meri, kolikor ga morejo obdelovati sami, se bo dala zemlja od razlaščenih veleposestev ali od državnega zemljišča.

§ 6.

Do nadalnje zakonodajne odredbe se ustavljajo vsi spori (pravde in vse izvršbe (eksakucije), ki teko in ki so nastale vsled kmetovskega odnošaja.

Istotako se ustavljajo tožbe, pravde in izvršbe zaradi izplačila vknjiženih terjatev na dosedanjih kmetovskih zemljiščih.

Končno se do nadalnje zakonodajne odredbe ustavljajo: tožbe, sodni spori in izvršbe zaradi plačevanja anuitet na temelju prejšnjega (fakultativnega) odkupa kmetovske zemlje.

II. Odprava kolonskega odnošaja.

§ 7.

Kolonska in ostala kmetstvu slična razmerja med gospodarji zemljišča in težaki v Istri, Goriški, Dalmaciji in drugih pokrajinah kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev se odpravljajo v zmislu določil prvega poglavja (§§ 1. do 6.) teh odredb.

§ 8.

Proglašajo se za ničevne vse razsodbe, katere so se v času te vojske izrekle na korist lastnikom zemljišč v zgoraj (§ 7.) navedenih pokrajinah kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v pravnih zaradi odprave težaškega (kolonskega) odnošaja; v vseh takih primerih se mora povrniti ono stanje, ki je bilo v veljavi ob začetku vojske.

Tako upostavljeno razmerje se mora potem razveljaviti po predpisih teh odredb.

Izveti so primeri, v katerih je last dotičnega zemljišča do dne proglasitve teh odredb v dobri veri prešla v tretje roke.

III. O razdelbi veleposestev.

§ 9.

Vsa veleposestva na teritoriju kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev se razlaščajo. Od njih površine se bo dala zemlja onim državljanom, ki se bavijo z obdelovanjem zemlje ter zemlje sploh nimajo ali je nimajo v dovoljni meri, in to toliko, kolikor je morejo sami s svojo družino obdelovati. Prvenstvo pri tej razdelbi imajo invalidi, vdove in sirote vojakov, vojaki in prostovoljci, ki so se borili za osvoboditev in ujedinenje Srbov, Hrvatov in Slovencev. O ostali površini razlaščenega zemljišča, nadalje o tem, kaj se smatra za veleposestvo v zmislu teh odredb, se še odredi s posebnim zakonom po posestnih in ekonomskih razmerah poedinih krajev.

§ 10.

Ne oziraje se na določilo § 9., se proglašajo takoj za veleposestva:

a) vsa fideikomisna posestva;

- b) vsa posestva, ki imajo površino, označeno pod točko c), in ki so dana v zakup enemu zakupniku ali ki vobče niso ali so samo deloma obdelana;
- c) ona posestva, ki obsezajo površino vsaj 100 do 500 oralov (po 1600 kvadratnih sežnje) za poljedelstvo sposobnega zemljišča po posestnih in ekonomskih razmerah svojega kraja.

Ta posestva se bodo takoj podvrgla začasni razdelitvi (§ 14.) po redu od največjega do najmanjšega.

§ 11.

Odškodnina veleposestniku za razlašeno zemljo, njena višina in način poplačila se odredi naknadno zakonodajnim putem, a do tega časa je postopati v zmislu § 5.

§ 12.

Brez odškodnine se odvzemajo nastopna posestva:

- a) vsa posestva habsburške dinastije in članov habsburške cesarske obitelji;
- b) vsa posestva dinastij sovražnih držav;
- c) vsa posestva, ki so se nekdanj darovala tujcem za usluge, storjene Habsburžanom, pa doslej niso prešla v tretjo roko.

§ 13.

V § 11. določena odškodnina za ona posestva, katera so nabavljena v času vojske in za katera velja utemeljena sumnja, da so se pridobila z nerazmernim vojnim dobičkom, se ne izplača lastnikom, dokler se ne izda posebni zakon o postopanju z vojnimi dobički.

§ 14.

Dokler se razdelitev veleposestev ne bo mogla definitivno izvesti v zmislu § 9., do te dobe bo država posestva, označena v § 10., dajala osebam, navedenim v § 9., začasno v zakup v manjših ali večjih kompleksih.

Zakupnina se določi naknadno po krajevnih razmerah.

§ 15.

Razveljavljajo se vse zakupne pogodbe glede tistih veleposestev, ki jih zakupnik sam ne obdeluje kot strokovni ekonom ali kot kmetovalec s svojo družino.

Zakupna pogodba glede veleposestev, ki so dana v zakup v manjših parcelah osebam, označenim v prvem odstavku, se ne razveljavljajo do nadaljnje zakonske odredbe, samo dogovorjena zakupnina kakor tudi način in roki poplačila se morejo na zahtevo zainteresentovo proglasiti za neveljavne ter se na novo odrede po krajevnih razmerah.

V zmislu teh določb se mora postopati tudi pri zakupstvu sličnega razmerja v Bosni in Hercegovini, znanega po imenu: priorci, pridržnici, prisjevnici, napoličari.

§ 16.

Zabranjuje se, da bi se dajala zemljišča v podzakup, a kjer takšni obstojajo, se glavni zakup razveljavlja. Podzakupci ostanejo do nadaljnje zakonite odredbe kot zaupniki v posesti podzakupljenega zem-

ljišča ter se bo postopalo z njimi kakor z zakupniki v zmislu § 15, odstavka 2.

Od tega določila so izvzeta razmerja podzakup, ki so nastala dozdej med kmetijskimi zadrugami, njih centralami in njih člani. Po zahtevi podzakupnikovi pa je moči ali višino zakupnine in roke plačevanja podvreči reviziji po načinu prvega odstavka tega paragrafa ali podzakup sploh razveljaviti.

IV. Gozdna posestva.

§ 17.

Vsi večji gozdni kompleksi prehajajo v državno last in v njih bodo imeli kmetovalci pravico do paše in drv za gorivo in stavbe.

§ 18.

Odškodnina lastnikom gozdov kakor tudi regulacija kmetijskih pravic do paše in lesa se še odredi s posebnimi zakoni.

V. Revizija segregacij.

§ 19.

V krajih, kjes so bivši kmetje (podložniki) vsled segregacije oškodovani na korist graščaku (spahiji), se mora na zahtevo oškodovančeve izvesti revizija.

VI. Državni urad za agrarne reforme.

§ 20.

Za proizvodbo agrarne reforme se osnavlja poseben „državni urad za agravno reformo“.

V njegovo področje bo spadalo tudi vprašanje notranje kolonizacije, repatriiranje naših izseljencev v Ameriki in drugih deželah in sploh preseljevanje Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki žive danes v drugih državah.

Ta urad bo pod nadzorstvom ministra za socialno politiko, o njega uredbi in področju pa se še sestavijo posebna določila.

VII. Zaključna določila.

§ 21.

Te odredbe se ne nanašajo na tisto ozemlje, ki ga je imela Srbija do leta 1912.

§ 22.

Nihče nima pravice, zemljišča, prejetega na podstavi teh odredb, do nadaljnje zakonske odredbe niti odtujiti, niti zastaviti, sploh nikomur drugemu predati v posest. Vsak dogovor, ki je zoper te naredbe, je ničen.

§ 23.

Dobrote teh odredb zgubi vsak, ki bi po njih proglasitvi sam jemal, samostalno delil ali plenil tuja posestva, ter bo zaradi tega obsojen.

§ 24.

Te predhodne odredbe stopijo v moč z dnem proglasitve v „Službenim Novinama Kraljestva Srba, Hrvata i Slovenaca“ ter se morajo predložiti narodnemu predstavništvu v naknadno ustavno odobritev.

Izvršitev je poverjena ministru za socialno politiko.

V Beogradu, dne 25. februarja 1919.

Vojna posojila.

(Dalje.)

3. Še nekoliko besed o tem, da vojni dolgovi bivše države po pretežni večini niso bili rednim ustavnim potom sklenjeni in odobreni. Trditev je upravičena. Toda ž njo še ni rešeno tudi vprašanje, koga naj zadene plačilo teh dolgov, ki bo brezdvomno potrebno. Zahtevati plačilo od oseb, ki so osebno odgovorne za ustavno ne odobrene dolgove, je iluzorno, praktični efekt gornje trditve bi torej mogel biti edino ta, da se ti dolgovi enostavno anulirajo, kar bi gotovo bilo dobrodošlo prizadetim državam, toda neopravičljiva krivica in v mnogih slučajih usodno za prizadete državljane. Eksistenca vojnih dolgov je sama na sebi tako silen in važen fakt, da pred njim vprašanje ustavnega odobrenja ali neodobrenja stopi popolnoma v ozadje. Resnični krivci neustavnega nastanka velikega dela avstrijskih in ogrskih državnih dolgov se naj kličejo na odgovor in naj bodo najstrožje kaznovani, da bi pa ž njimi trpeli tudi oni, ki so bodisi prisiljeni bodisi pod pritiskom razmer postali upniki države, ne bo mogoče pripustiti. Ta nedostatek bo torej sicer mogoče izrabiti taktično, da se pri skupni ureditvi doseže čim največ ugodnosti ali da se napram ostalim udeležencem utemelji nepriznanje državnih dolgov, v razmerju napram lastnim državljanom pa ne bo smel igrati vloge.

4. Iz vseh teh izvajanj izhajajo za nas sledeča vodilna načela: upirati se treba prevzetju vsakterega državnega vojnega dolga bivše države, ki ga je le mogoče naprtiti kot zmagovalec premagancu. Od predvojnih avstro-ogrskih državnih dolgov se naj vpoštevajo predvsem zahteve zaveznikov in nevtralcev kot upnikov, toda tudi od teh le ona kvota, ki na našo državo in na njene državljane po gotovem pravičnem ključu odpade; potem pa seveda tudi oni del dolgov, za kateri so upniki državljani naše države. Tudi od državnih vojnih dolgov se naj prevzame gotovi del, pa le oni, za kateri so upniki lastni državljani. Proti likvidacijski masi bivše Avstro-Ogrske in tudi proti nemško-avstrijski ter ogrski državi je vztrajati na stališču, da naša država kot država zmagovalcev sploh ni dolžna prevzeti nase kak del vojnih dolgov poražene Avstro-Ogrske. To načelo pa seveda ne velja v razmerju države napram lastnim državljanom.

5. Po teh vodilnih načelih, veljavnih za problem likvidacije avstrijskih in ogrskih državnih dolgov sploh, je presojati in rešiti tudi vprašanje prevzetja ali neprevzetja vojnih posojil s strani naše države. Glede pravnega razmerja je uveljavljati nazor, da naša država ni dolžna, prevzemati kak del vojnih posojil, enostavno zato, ker so to državni vojni dolgovi, in tudi, ker niso bili ustavno sklenjeni in odobreni.

Popolnoma drugače pa je rešiti pravno in gospodarsko razmerje naše države napram lastnim državljanom kot imetnikom vojnih posojil. Prihajati z ugo-

vorom, da vojna posojila niso bila ustavno odobrena, nima smisla, zakaj ne bo šlo, delati razliko med pravilno sklenjenimi in drugimi. Na pomanjkanju ustavnega odobrenja trpe tudi drugi avstro-ogrski vojni dolgovi, posebej v milijarde segajoči dolg pri avstro-ogrski banki in zelo znatni dolgovi državnim dobaviteljem; če pa hoče naša država prevzeti tudi del teh dolgov nase, bo morala iz istih razlogov prevzeti tudi primerni del vojnih posojil.

S pravnega stališča je ugovor glede neodobrenja gotovo važen in upravičen. Toda krivdo zato ne gre valiti na podpisatelje vojnih posojil, katerih pretežna večina se tega niti zavedala ni in katerim so bila vojna posojila z vseh strani priporočana kot najvarnejša naložba kapitala. Važno je tudi, da so bila avstrijska državna posojila kontrasignirana (protipodpisana) od državnozborske komisije za kontrolo državnega dolga, in sicer vsa — odobrena in neodobrena. Tako so se vojna posojila tudi na zunaj morala podpisateljem zdeti ustavno neoporečna. Še več! Vsi činitelji javnega in društvenega življenja, vladar sam, vsi državni in samoupravni uradi, obrtne in trgovske zbornice in druge stanovske korporacije, vse banke in ostali denarni zavodi ter njih zveze, ves javni tisk, da, celo prižnica — vse se je upreglo v delo za vojna posojila.

(Dalje prihodnjic.)

Gnojišče — temelj kmetijskega gospodarstva.

Vojna je spravila kmetijstvo v pravo luč. Pokazala je brezpogojno odvisnost prebivalstva od istega. Zavladalo je veliko zanimanje. Žal, se to premnogokrat pojavlja od nevesče strani tudi v oblikah, ki so stvari v škodo. Naj bi se prepustile te zadeve izvedencem, vsaj naj bi se prav nič ne ukrepalo brez njih. Dovolj zla je že napravilo uradno tujestroko vmešavanje za časa vojne. Kjer je pomoč potrebna, naj se jo zastavi v temelju, primerni trdnosti zgradbe v korist.

Vsakega zanima zmožnost domačega kmetijstva, da bi prehranilo vsaj domače državljane v korist lačnim želodcem, denarni mošnji, trgovski bilanci, valuti itd. Od uvoza iz inozemstva vse v kratkem pričakovati, je nespametno. Čim več uvažamo, toliko slabše za naše gospodarsko ravnotežje. Inozemci bodo pa tudi gotovo izrabljali visoko konjunkturo, katera ostane taka, dokler ne bodo boljše prevozne razmere. Nesrečno uničevalno delo podmorskih čolnov bomo še dolgo čutili. Kaj pomaga, če imajo drugi deli sveta nakopičenega blaga, ko pa je omejeno prevažanje. Ponudba tujega blaga bo ostala torej še dalje časa razmeroma majhna, cene torej visoke.

Sedanji in tudi prihodnji položaj ne zahteva od našega kmetijstva nič manj kakor oni v vojni.

Zemlja je dobra mati, če se jo razume, drugače pa skopa mačeha. Zemlja sliši torej le v prave roke, da koristi celoti. Zemlja sama ni nikaka izčrpna moč, temveč posoda, iz katere zajemajo rastline svojo hrano, dajo s pomočjo sodelovanja raznih naravnih činiteljev za vsa živa bitja prevažen prirastek. Glede hrane ni merodajna velikost, temveč vsebina posode. Brezmejno, nespametno, samolastno vmešavanje od strani oblasti in skrajno izkoriščanje kmetijstva med vojno je to posodo skoro popolnoma izčrpalo. Prej se je dobilo pomožnih gnojil vsaj za travnike; kmetje so redili, pitali več živine; imeli so več in boljšega gnoja. V vojni je zmanjkalo pomožnih gnojil, odvzemala se je živina v najboljši rasti, tako tudi krmila in drugi pridelki. Iz gospodarstva se je vleklo kar največ mogoče, črpala se brez primerne povratka moč zemlje, ostalo je skoro samo ogrodje. Praha na močnih tleh, tuintam zeleno gnojenje, znala bi še za silo pomagati do bolj povoljnih pridelkov, vobče pa glede sorazmernega pridelovanja nazačujemo, da nas mora biti strah prihodnosti.

Zlo, nastalo vsled brezmiselnosti prejšnje uprave, povišuje pa še malomarnost premnogih kmetovalcev. Od tistega malega dela rastlinskih redilnih snovi, katere bi zamogel povrniti kmet zemlji še v domačem hlevskem gnoju, je šlo in gre prevelik del v izgubo. S hlevskim gnojem se namreč še vedno prezanikarno ravna.

Upanje, da bo v kratkem mogoča dovoljna nabava umetnih gnojil, je le malo. Na dovoz fosforove kisline, katero stradajoče rastline na naših zemljah najbolj zahtevajo, se v bližnjem času ni posebno zanašati. Za Tomasovo moko, ki se je našim kmetovalcem po pravici zelo priljubila, katero smo dobivali po razmeroma nizkih cenah iz Nemčije, jadikujejo kmetovalci v Nemčiji sami. Pomagano bi bilo, če bi se poskrbelo v Jugoslaviji, da pridejo razen nezadostnih domačih (kosti itd.) tuniški in alžirski fosfati, ki bi se predelali v lastnih tvornicah v superfosfate. Saj je vendar umestneje, porabiti omejena prometna sredstva za prevoz tvarine, ki omogočuje na domačih tleh pridelok, recimo najmanj desetkrat težji, kakor so iste. Dovoz takih pridelkov samih bi stal najmanj desetkrat toliko. Kaj pa mnogokrat večje svote, ki bi morale v inozemstvo, katere bi zamoglo domače kmetijstvo doma zadržati. Kali, s katerim nas je zalagala tudi Nemčija iz svojih neizčrpljivih zalog, si dandanes ne zamore ona niti za lastno potreba dobavljati. In dušika, vključ namienom vojne napravljenim novim tvornicam za izrabljanje zračnega dušika, tudi še pomanjkuje, pa je tako drag, da si ga povprečen kmetovalec ne upa kupiti.

Take razmere odločno zahtevajo od kmetovalca, da skrbno gospodari z rastlinskimi redilnimi snovmi

v raznih odpadkih, zlasti živalskih. Saj je vendar znano, kako neugodno se izpreminja gnoj, če rahlo leži, koliko se izgubi dragega hlapnega dušika. Voda izpira pa tudi nehlapne mineralne snovi n. pr. kali in fosforovo kislino. In pa gnojnica! To izrecno dušičnato in kalijevo gnojilo, kolikor je ne zadrži večinoma slaba stelja, odteka neprimerno izrabljeno. Pa tudi če se nabira, je nje dobroti silno različna. Wagner je n. pr. našel v 1 litru gnojnice od 0'7-6'1 g dušika in 1'6-10'8 g kalija. Primerjajmo to množino dušika z ono v kupljivem žveplenokislem amoniaku, ki stane normalno 35 K 100 kg. Prilicno enako množino dušika imamo v 35 ali pa v 300 hl gnojnice kakor v 100 kg tega. Če primerjamo gnojnico glede kalija s 40% kalijevo soljo, ima v 37 ali pa 250 hl enako množino, kakor v 100 kg iste. Dobra gnojnica nam zaleže skoraj desetkrat toliko, kakor slaba.

Če pomislimo, da izloča goved v scalnici čez dvakrat več dušika, kakor v blatu, konji celo čez štirikrat več, kalija pa $\frac{1}{3}$, oziroma 4'5 krat več, nam postane jasno, kakšen pomen ima prezirana gnojnica. V 100 litrih dobre gnojnice imamo vsaj toliko dušika, kakor v 100 kg gnoja.

Z ozirom zlasti na drag, važen, ubežljiv dušik so začeli uporabljati razumniki posebna sredstva in naprave (Ortmann Schependorf), ne boječ se celo večjih izdatkov za dober dobiček. Na drugi strani pa se tozadevna malomarnost maščuje nad narodnim gospodarstvom. Padanja kmetijskega pridelovanja glede sorazmerne množine ne čuti le kmet, temveč neposredno ali posredno tudi delavec, meščan, sploh vsak državljan, vsakega toraj zanima, da se najodločneje pospešuje zadostnejše gnojenje, torej tudi umnejše ravnanje s hlevskim gnojem. To je torej važna zadeva javnosti.

Ravno sedaj ima kmetovalec še nekaj denarja, katerega naj bi tako posebno plodonosno naložil. Če ima pa zato dobro voljo, se mu protivijo razne ovire. Manjkajo mu tvarine, manjkajo mu osebe, ki bi znale stvar dobro izvršiti.

Glede gradiva (cementa, asfalta, olja itd.) bi se dalo kaj ukreniti. Glede dobavne naj bi pač uživale take prepotrebne, splošno koristne naprave primerno prednost. Nekaj neobhodno potrebnih predelavcev se pa tudi da pridobiti. Saj jih ni treba bogzna koliko. Med invalidi, begunci, vojaki itd. je gotovo najti nekaj za to sposobnih zidarjev.

V kratkem tečaju, pod vodstvom kmetijskega strokovnjaka, menda tudi stavbenega tehnika, bi jih bilo mogoče temu posebnemu namenu primerno izvežbati. Javnost, oziroma država bi morala za to pač tudi nekaj žrtvovati.

Nabirale naj bi se prijave kmetovalcev, kateri želijo urediti svoja gnojišča. Za to določeni urad naj bi šel tem na roke, oskrbel gradivo in predelavce ter načrte. Podobno je deloval deželni kulturnotehnični urad na Štajerskem zelo uspešno glede drenaž prome-

krih zemljišč. Na enak način bi se dalo pomagati tudi v tej zadevi, da se odstrani ena, gospodarstvu zelo škodljiva pomanjkljivost. Predavanja in zgledi naj bi spodbujali do obširnega posnemanja. I. Belle.

O snaženju goveje živine.

„Dobro snaženje je polovica krme“, pravi star živinorejski pregovor.

Zakaj je pač dobro snaženje tako potrebno? Na živalski koži se zbira različna nesnaga, n. pr. prah iz zraka, blato itd. Največ nesnage pa nastaja vsled delovanja kože same; ko izhlapeva znoj, ostanejo trdni deli istega, to so razne soli, toliščobe in dušičnate snovi na koži. Razentega izločajo lojnice kožni loj, kateremu se primešajo odmrli delci gornje kože.

Ta nesnaga onemogoča izločujoče delovanje kože, kar zamaši lojnim žlezicam ustja in zadeluje gnojnice, zabranjuje vsled tega izstop različnim izločbam iz lojnih in znojnih žlez in oškoduje s tem vse truplo. Obenem se začne ta nesnaga razkrajati, kar povzroča občutek srbenja. Treba se je le spomniti, kako neprijeten občutek ima človek, če pride prah na znojno kožo in kako hitro primora do umivanja in brisanja.

Kar človeku dobro de, tudi živali ne bo škodovalo. Zato pa ne znači dobrega živinorejca, če vidimo na njegovem govedu prisušeno trdo blato, če visijo na zadnjih nogah in po trebuhu oni vobče znani „knofi“ ali „zvonci“. Puščati to blato toliko časa na govedu, da samo odpade, je neodpustljivo.

Na kakšen način se delo snaženja najbolje opravlja? Za snaženje se naj rabi krtača; najboljša je iz svinjskih ščetin. Krtača naj se vleče v smeri dlake in sicer tako dolgo, da je koža gladka in snažna.

Kaj pa čohalo ali štrigelj? Nekateri živinorejci ga ra ijo kot edino orodje za snaženje; vendar pa moramo si imeti pred očmi, da se z ostrim čohalom živina rani, tako da je cela koža polna majhnih ranic. Vsled tega bi naj čohalo služilo le v to, da se krtača ob njem osnaži in očisti od prahu. — Dobro vem, da so krtače za snaženje sedaj silno drage, pa upajmo, da se bo s padanjem cen tudi to prekoristno orodje dobilo zopet za pošteno ceno.

Snaženje delovnih volov, ki so močno potni ali od dežja mokri, se naj vrši slično kakor pri konjih. Tekočina naj se najprej izžme, nato naj se živali s slamo do suhega odrignejo in nazadnje pokrijejo. Pravo snaženje s krtačo pa se vrši šele potem, ko je koža popolnoma suha. Zidanšek v „Kmetovalcu“.

Preskrbnine družinam padlih (umrlih) in pogrešanih vojakov.

Vdova ima pravico do pokojnine, če je njen mož padel pred sovražnikom, to je zadet po sovražnikovem orožju, ali pa je umrl za ranami, težkimi zunanjimi poškodbami, spričo vojnih naporov ali za nalezljivimi boleznimi, ki so ga doletele v izvrševanju vojne službe.

Pokojnina gre vdovi ne glede na to, ali si more sama kaj prislužiti ali ne, ali je premožna ali ne.

Vdova, ki ni živela skupaj z možem, preden je odšel na vojsko, nima pravice do pokojnine, razen če dokaže, da zakonska skupnost z možem ni prenehala po njeni krivdi. Dalje ne dobi vdova pokojnine, če je njen mož zagrešil velik zločin (mož, ki je pobegnil pred dnem 30. oktobra 1918, se ne smatra za vojaškega begunca, prav tako ne tisti, ki je bil zaradi jugoslovanskega mišljenja obsojen na težko ječo).

Če dobi vdova po moževi smrti pokojnino, se ji nakaže tudi za vsakega zakonskega ali pozakonjenega (legitimiranega) otroka, ki ga ima v oskrbi, vzgojevalnina; ta se ji izplačuje, dokler otrok ni preskrbljen, in sicer pri dečkih do končanega 16., pri deklicah do končanega 14. leta. Sirotam, ki hodijo v tuzemske šole, je dovoljena vzgojevalnina do konca študij, vendar ne dalje kot do končanega 24. leta. Nepozakonjene (nelegitimirane) sirote nimajo pravice do vzgojevalnine. Za take bi prihajala v poštev slučajna miloščina.

Obojestransko osiroteli otroci, ki niso še preskrbljeni, dobivajo posebno vzgojevalnino.

Vzgojevalnina za sirote brez staršev ali pa za take sirote, katerih mati ali mačeha ne dobiva pokojnine, se nakaže varihom (varhinjam).

Zakoni z dne 27. aprila 1887, drž. zak. št. 41, z dne 3. aprila 1891, drž. zak. št. 148, z dne 28. marca 1896, drž. zak. št. 48, in z dne 19. marca 1907, drž. zak. št. 86, ostanejo še do nadaljnje naredbe v veljavi.

V vlogah za pokojnino vdov in vzgojevalnino sirot naj bodo navedeni ti-le podatki: 1. Šarža moževa (očetova). 2. Ime in priimek umrlega (padlega) ali pogrešanega moža (očeta). 3. Pri kateri četi, katerem zavodu itd. je služil. 4. a) Kdaj in kje je umrl, padel ali od kdaj se pogreša; b) kje je pokopan. 5. Civilni poklic možev (očetov). 6. a) Ime vdovino (ženino) ali b) ime varihovo (varihinjino). 7. Imena in rojstni podatki živčih otrok: a) zakonskih, b) pozakonjenih (legitimiranih), c) nezakonskih (nelegitimiranih). 8. Ali so vsi otroci v oskrbi materini (mačehini). 9. Je li vdova (žena) živela do mobilizacije s pokojnim (pogrešanim) možem v zakonski skupnosti. 10. Stanovališče vdovino (ženino) in natančni naslov njenega stanovanja, oziroma — če so otroci tudi brez matere — varihovo ime, stanovališče in natančni naslov njegovega stanovanja. (Ne pozabite navesti tudi zadnje pošte, ker je to za pošiljatev denarja zelo važno.) 11. Ali prejema rodbina prispevek

za preživljanje, oziroma državno podporo (naklonitev) ali kako drugo. Tej vlogi naj priloži vdova (žena, varih, varihinja) nastopne listine: a) krstni (rojstni) list vdovin (ženin); b) poročni list vdovin (ženin); c) krstne (rojstne) liste otrok; č) mrtvaški list (izpisek iz mrtvaškega spisa); d) spričevalo o zakonski skupnosti do mobilizacije (uvrstitve v vojsko). Varih naj priloži tudi: e) mrtvaški list vdovin.

Vse te listine se lahko nadomeste s poročilom župnega urada, ki navaja vse podatke iz krstne (rojstne), poročne in mrliške matice o družini, potem potrdilo o zakonski skupnosti.

Stranka naj predloži vlogo edino le občinskemu uradu.

Občinski urad jo pregleda, priloži domovinski list umrlega (padlega) ali pogrešanega vojaka in predloži vse skupaj okrajnemu glavarstvu. Ako ni mogoče napraviti domovinskega lista, naj se vzrok kratko navede, na pr.: Družina ima domovinsko pravico v zasedenem ozemlju (na pr. v Solkanu, Primorsko) ali izven naše države.

Okrajno glavarstvo dopolni vlogo z izpričevalom o nepremožnosti ali s premoženjskim izkazom in z uradnim zdravniškim spričevalom o zdravstvenem stanju vdovinem (ženinem) in s potrdilom, ali družina prejema vzdrževalnino ali podporo (naklonitev). Tako izpolnjeno vlogo naj glavarstvo pošlje pristojnemu vojnodopolnilnemu poveljstvu.

Vojnodopolnilno poveljništvo preskrbi še vse potrebne listine v zmislu točke 4., okrožnice z dne 14. septembra 1887, Praes. št. 4872/N. V. Bl. št. 30.

Iz vloge mora biti razvidno, da je pokojnik umrl za ranami, napori, nezgodami ali drugimi vojnimi poškodbami, ki jih je zadobil pred sovražnikom, oziroma brez lastne krivde v izvrševanju vojaške službe.

Vojnodopolnilno poveljništvo predloži vloge za preskrbnine vojaški intendanci za Slovenijo v Ljubljani.

Do pokojnine imajo po zakonu o vojnih dajatvah ob danih pogojih pravico tudi vdove po možeh, ki so bili med vojsko zavezani omenjenemu zakonu ali ki so prostovoljno opravljali vojaško službo.

Vdovam po vojaki, ki niso umrli vsled vojske izvrševanja vojaške službe, ne gre pokojnina. Lahko pa prosijo za milostno pokojnino.

Takim vlogam za milostno pokojnino naj vdova poleg drugih prilog priloži tudi spričevalo o nravnosti.

Vloga in priloge so kolka proste.

Vse stranke in uradi naj se strogo ravnavajo po teh navodilih: pomislijo naj, da nepravilno napravljena vloga zelo otežkoča in množi uradno delo; največ pa trpi seveda stranka, ker se rešitev prošnje zaradi nepravilne vloge zelo zavleče.

Zadeve in naredbe deželne vlade za Slovenijo.

Povišanje skočnine in letne podpore za žrebce.

Upoštevaloč izredno draginjo je poverjeništvu oddelka za kmetijstvo določilo za skočno dobo 1919 sledeče skočnine:

za žrebce težkih pasem 30 K,

za žrebce lahkkih pasem 25 „

Te skočnine veljajo za vse žrebce na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem brez izjeme, najsi so v zasebni ali pa v državni oskrbi. Iz ravno tistih razlogov je izplačati za vsakega žrebca v zasebni oskrbi poleg že določene letne subvencije po 300 K še izredno doklado v znesku 300 K. Ta doklada velja zaenkrat za leto 1919. O tem je obvestiti vse one, ki imajo žrebce v zasebni oskrbi in jih izrecno opozoriti, da nimajo pravice zahtevati višjih skočnin, kakor so določene za leto 1919.

Gojenje tobačnih rastlin prepovedano.

(Razglas finančnega dež. ravnateljstva v Ljubljani z dne 4. februarja 1919. Uradni list št. LI.)

Olajšave glede gojenja tobačnih rastlin po vrtovih in poljih, ki jih je dovolilo bivše avstr. finančno ministrstvo, so veljale samo za leto 1918 kot izjema, ker je bilo občinstvo po časopisju napačno poučeno in zavedeno k prestopkom. V bodoče se bo proti vsakomur, ki bi poizkusil gojiti tobačne rastline, zopet postopalo strogo po § 312. doh. kaz. zak., ki določa, da je tobačne rastline, gojene po neupravičenih, izrupati in uničiti ter poleg tega storilca kaznovati z globo v izmeri polovične do dvakratne potrošnine, ki bi odgovarjala enaki množini surovega tobačnega listja. Pri tem so se upoštevale tudi korenine.

Nadzorstvo veleposestev.

Ker je vlada izvedela, da cela vrsta nemških veleposestnikov skuša z raznimi manipulacijami doseči obremenitev in navidezno razkosanje veleposestev, je deželna vlada sklenila postaviti vsa veleposestva, kjer se v eni roki nahaja vsaj 300 ha zemlje, pod državno nadzorstvo. To nadzorstvo se zaznamuje v zemljiški knjigi. Od danes naprej je vsako prodajanje ali obremenjenje velikih posestev nad 300 ha prepovedano. Občinstvo mora vlado podpirati s tem, da jo obvesti o vsakem poskusu, da se prepoved obide.

Prepoved izvoza konj.

Deželna vlada za Slovenijo je v svoji seji dne 14. februarja tl. sklenila, da se izvoz konj iz ozemlja Slovenije prepove do dovršenega pregleda ali klasifikacije konj. To je bilo potrebno posebno z ozirom na

dejstvo, ker so vojaški konji zanesli v naše kraje konjske garje, ki so se silno razširile. Ne gre torej, da bi se dopustil s to živino prost promet izven Slovenije, ker bi se potem ta bolezen razširila še v druge kraje, kjer je še nimajo. Razentega se ponovno opozarja vse konjerejce in posestnike konj v njih lastnem interesu, da je strogo prepovedana vsaka kupčija s konji, ki so bili last bivše avstro-ogrske armade. Oškodovani bodo kupci, ker se na psotipostavne kupčije ne bo oziralo, proti prodajalcem se bo pa uradno postopalo.

Razglas poverjenosti za notranje zadeve glede oddaje vojaškega orožja in streliva.

Vkljub opetovanim dotičnim razglasom ima prebivalstvo še vedno veliko množino vojaškega orožja, pušk, samokresov in celo strojnic v skriti posesti. To orožje se zlorablja za tatinski lov in za nepremišljeno streljanje, ki ogroža osebno varnost in življenje prebivalstva.

Prebivalstvo se opozarja, da je vse vojaško orožje državna last in da se bo od dne razglasa nadalje vsakdo, ki se zaloti pri uporabi ali tudi v posesti takega orožja, preganjal kazenskosodnim, oziroma vojaško-kazenskim potem ter bo moral tudi v popolni meri poplačati državi storjeno škodo.

Isto velja glede različnih vrst streliva (municije), na primer ročnih granat, topniške municije, kakor tudi glede drugih predmetov, služečih za vojaško opremo, posebno optičnih in drugih instrumentov za topništvo.

Vsi tisti, ki so se polastili takih vojaških predmetov, so se že večkrat pozvali, naj vrnejo te predmete. Ako tega do sedaj niso storili, je le opravičeno, da jih zadene zaslužena kazen. Prebivalstvo se prosi, naj v tem oziru podpira delovanje varnostnih organov in oblastev.

Dostavlja se, da bo vojaška oblast primerno nagradila vsakogar, ki bo pripomogel pri zaplenitvi vojaškega orožja, streliva itd.

Zadružne in gospodarske novice.

Ali bi bile saje primerno gnojilo za njive? Saje imenujemo male delce premoga, ki se izločujejo pri gorenju kuriv in prilepijo na hladnih mestih dimnika. V domačiji pridejo v poštev v prvi vrsti saje od premoga in drv. Kemična sestava saj je odvisna od naprave gnojišča in izpeljave dimnikov, kakor tudi od vrste premoga in drv, ki jih uporabljamo za kurivo. Na podlagi kemičnih preizkušenj se je dognalo, da obsegajo saje premoga okrog 2,5% dušika, 0,5% fosforove kisline in 0,5% kalija, saje drv pa 1,5% dušika, 0,5% fosforove kisline, 2,5% kalija in 10% apna. Ker uporabljamo za kurivo drva in premog, bo sestavina saj v tem slučaju v sredini med navedenimi množinami. (Hlevski gnoj obsega približno 0,5% dušika, 0,2% fosforove kisline in 0,3% kalija.) Ker obsegajo

saje, kakor razvidno, obilo hranilnih snovi, zato jih je kot gnojilo vsekakor toplo priporočati. Trosijo se same ali zmešane s prstjo ali s kompostom teden pred setvijo. S sajami potresena zemlja dobi temno barvo, kar povzroča, da lažje in v večji meri sprejema toplino solčnih žarkov in torej pospešuje kaljenje zasetega semena. Omeniti je dalje, da saje zatro deloma tudi škodljive mrčese, posebno pa nadležne uši.

(„Kmetovalec“)

V kaki starosti je rezati teleta, da dobimo pozneje dobre vole? Namen rezanja je, preprečiti spolno draženje in s tem pridobiti žival, ki je uporabna za težka dela. Zgodaj rezano tele izgubi kmalu podobo bička in pridobiva obliko vola, kar opažamo na zadnjih delih telesa, ki se krepko razvijajo, dočim se pozneje rezanim živalim razvije močan vrat in krepka prsa. Prednosti, ki jih ima doba rezanja, so v prvem in drugem slučaju razne in je v to svrhu upoštevati krajevne razmere. Rezanje, ki se lahko vrši pri teletu od 6. tedna do enega leta, bi bilo za naše razmere najprimernjše v starosti pol leta.

(„Kmetovalec“)

Naš kralj za kmetsko svobodo. V prestolnem govoru, ki ga je v svečani seji Narodnega predstavništva v Beogradu prečital regent Aleksander dne 16. tm., čitamo tudi: „Posebno povdarjam nujnost potrebe, da se kmetovalec po tisočletnem težkem životarjenju osvobodi vezi, ki ga še sedaj delajo zavisnega od lastnika zemlje, katero obdeluje, in da postane gospodar grude, katero rosi s svojim znojem. Bratstvo, ki nas spaja vse skupno, družabna pravičnost, ki nas mora voditi, in veliki državni interes, za kateri se moramo brigati, zahtevajo, da se ta odločitev ne odlaga. Pravtako, kakor je svobodni in gospodarsko neodvisni kmet v kraljevini Srbiji tako primerno razvil svojo družabno, vojaško in moralno silo, tako naj tudi njegov brat širrom vsega kraljestva postane v svoji sreči neomajni temelj, na katerem bo naša država brez strahu pričakovala in obvladovala vsako burjo časa in dogodkov, ki bi jo kdaj zahiteli v prihodnosti“.

Zadružna Zveza kot SHS Poslovalnica s krmili na Štajerskem.

Narodna vlada SHS v Ljubljani je imenovala Zadružno Zvezo v Celju za uradno Poslovalnico s krmili na Štajerskem. V njen delokrog spada nakup in prodaja sena, slame, otrobov in vseh močnih krmil za celo slovensko Štajersko. Vsaka privatna kupčija s temi predmeti je prejkoslej prepovedana. Za poslovodjo pri Poslovalnici je nastavljen Zvezin tajnik gosp. Janko Lešničar.

Blagovni promet Zadrुžne Zveze v Celju.

Tiskovine za računске zaključke.

Opozorjamo, da imamo v zalogi inventurne izvlečke iz glavnih knjig z naslovnimi ovitki, dalje računске zaključke za posojilnice in mlekarne. Članicam priporočamo, da naročajo pri nas tisek računskih zaključkov; iste pri tem lahko obenem pregledamo. Dalje imamo v zalogi tiskovine za glavne knjige hranilnih vlog in posojil, blagajniške dnevnikе, opravilne zapisnike, izkaze o rentnini in neposrednih pristojbinah zapisnike za seje načelstva, nadzorstva in občne zborе (zaradi velike zaloge oddajamo te zapisnike zelo po ceni), opomine za obresti in podaljšanje posojil ter vse za posojilniško poslovanje potrebne knjige in tiskovine. Kdor kaj potrebuje, naj hitro naroči, da dobi še svoje tiskovine po primerni ceni. Papirja silno primanjkuje.

Kose

7 in 8 pesti imamo sedaj na razpolago. Ker pridejo jako poceni, prosimo takojšnjih naročil. Zložene bodo v zaboje po 100 komadov. Stanejo iz skladišča komad 3 krone.

Špaga in žveplo.

Na razpolago je izvrstna konoplјina špaga za pletenje vrvi in žveplo za sode.

Umetna gnojila.

Zadrुžna Zveza v Celju posluje kot razdeljevalnica umetnih gnojil v političnih okrajih Celje, Slovenjgradec, Konjice in Brežice. Za enkrat je na razpolago apneni dušik. Tega je treba hitro naročiti.

Modra galica.

Sprejemamo naročila na modro galico po K 6— za jeden kilogram. Včlanjene zadruge vabimo, da naroče skupno za vse zadrुžnike.

Vabilo k

občnemu zboru

Posojilnice v Framu,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo,

kateri se vrši v četrtek, dne 27. sušca ob 3. uri popoldne v zadrुžni pisarni.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1918. 3. Razdelitev čistega dobička. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Sprememba pravil. 6. Slučajnosti.

Fram, dne 10. sušca 1919.

K. Černej
namestnik.

Franc Pirkmajer
načelnik.

Občni zbor

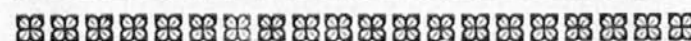
Hranilnice in posojilnice pri Sv. Martinu

registrovane zadruge z neomejeno zavezo

se vrši dne 23. tm. ob pol 9. uri predpoldne v posojilniški pisarni s sledečim vspeodom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju zadruge v pretečenem letu. 2. Pregled in odobrenje računskega zaključka za l. 1918. 3. Volitev načelstva in nadzorstva. 4. Nasveti in slučajnosti.

Ako bi zbor ne bil sklepčen, se vrši isti 30. marca ob isti uri in z istim vspeodom, pri katerem je vsako število navzočih udov sklepčno. NAČELSTVO.

Vabilo na

občni zbor

Posojilnice v Konjicah,

registrovane zadruge z neomejeno zavezo

ki se vrši v četrtek, dne 20. sušca 1919 ob 2. uri popoldan v posojilniških prostorih s sledečim vspeodom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje računskega zaključka za leto 1918 in razdelitev čistega dobička. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

V slučaju, da bi občni zbor ne bil sklepčen, se vrši vro pozneje drugi občni zbor, ki sklepa brezpogojno.

V KONJICAH, dne 20. svečana 1919.

NAČELSTVO.

